

Threshold Effect of CEO Power on Audit Report Lag¹

Ali Tamoradi², Ebrahim Abbasi³, Reza Rostaminia⁴

Received: 2021/06/29

Accepted: 2021/11/19

Research Paper

Abstract

Power, as one of the characteristics of CEO, can play a significant role in corporate decisions about financial reporting. If CEO use power in line with their interests, their power will be problematic and affect the audit time of the company. Thus, the present study aimed to investigate the effect of CEO power on audit report lag using Hansen's threshold regression approach. The research sample included 150 companies listed on the Tehran Stock Exchange during 2011-2018. This study was applied and the research hypothesis was tested using the threshold regression analysis. The results of testing the research hypothesis indicated that the CEO power has a negative effect on audit report lag in the companies where the CEO power is lower than the threshold limit while the power of CEO has a positive effect on audit report lag in the companies where the CEO power is higher than the threshold limit.

Kew Words: CEO Power, Audit Report Lag, Hansen Threshold Regression.

JEL Classification: M41, M42, C24

1. DOI: 10.22034/JSE.2020.11312.1511

2. Instructor, Department of Accounting, Payame Noor University of Tehran, Tehran, Iran. (tamoradi001@gmail.com).

3. Professor, Department of Management, Alzahra University, Tehran, Iran. (Corresponding Author). (abbasiebrahim2000@alzahra.ac.ir).

4. Instructor, Department of Accounting, Shushtar Branch, Islamic Azad University, Shushtar, Iran. (r.rostaminia@iau-shoushtar.ac.ir).

سازمان بورس و اوراق بهادار، مرکز پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی

فصلنامه بورس و اوراق بهادار، سال چهاردهم، شماره ۵۶، زمستان ۱۴۰۰، صص ۳۲۰-۲۹۷

تأثیر آستانه‌ای قدرت مدیرعامل بر تأخیر گزارش حسابرسی^۱

علی تامرادی^۲، ابراهیم عباسی^۳، رضا رستمی‌نیا^۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۴/۰۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۸/۲۸

مقاله پژوهشی

چکیده

قدرت به عنوان یکی از ویژگی‌های مدیرعامل می‌تواند نقش عمده‌ای در تصمیمات شرکت در خصوص گزارشگری مالی داشته باشد. اگر مدیرعامل از قدرت در راستای منافع خود استفاده کند، در این صورت قدرت مدیرعامل مشکل ساز می‌شود و همین موضوع زمان حسابرسی شرکت را تحت تأثیر قرار می‌دهد. از این رو، پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر قدرت مدیرعامل بر تأخیر گزارش حسابرسی با استفاده از رویکرد رگرسیون آستانه‌ای هانسن صورت گرفته است. نمونه پژوهش ۱۵۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۷ است. این پژوهش کاربردی است و فرضیه پژوهش با استفاده از تحلیل رگرسیون آستانه مورد آزمون قرار گرفته است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه پژوهش نشان می‌دهد در شرکت‌هایی که قدرت مدیرعامل پایین‌تر از حد آستانه است، قدرت مدیرعامل تأثیر منفی بر تأخیر گزارش حسابرسی دارد، ولی در شرکت‌هایی که قدرت مدیرعامل بالاتر از حد آستانه است، قدرت مدیرعامل تأثیر مثبت بر تأخیر گزارش حسابرسی دارد.

واژه‌های کلیدی: قدرت مدیرعامل، تأخیر گزارش حسابرسی، رگرسیون آستانه‌ای هانسن.

طبقه بندی موضوعی: M41, M42, C24

DOI: 10.22034/JSE.2020.11312.1511

۲. مربی، گروه حسابداری، دانشگاه پیام نور رامهرمز، تهران، ایران. (tamoradi001@gmail.com)

۳. استاد، گروه مدیریت، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران. (نویسنده مسئول). (abbasiebrahim2000@alzahra.ac.ir)

۴. مربی، گروه حسابداری، واحد شوشتر، دانشگاه آزاد اسلامی، شوشتر، ایران. (r.rostaminia@iau-shoushtar.ac.ir)

مقدمه

سرمایه‌گذاران در پایان دوره مالی به شدت نیازمند اطلاعات قابل اتکاء و به‌موقع هستند تا بتوانند در خصوص سرمایه‌گذاری خود پیش‌بینی و تصمیم‌گیری کنند (اسدی و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۲۰). از دیدگاه سرمایه‌گذاران، اطلاعاتی قابل اتکاء گرفته می‌شود که یک نهاد مستقل بر فرایند گزارشگری شرکت‌ها مانند حسابرسان، نظارت کنند (پورحیدری و همکاران، ۱۳۹۴: ۸۶). علی‌رغم مزایای حاصل از صورت‌های مالی حسابرسی شده که بر کسی پوشیده نیست، ولی مدت زمان اجرا و تکمیل عملیات حسابرسی می‌تواند بر به موقع بودن اطلاعات مالی ارائه شده و در نتیجه بر مربوط بودن آن اثرگذار باشد (مرادی و حسینی‌پور، ۱۳۸۸: ۱۷۱). زیرا انتشار گزارش‌های سالانه حسابرسی شده شرکت‌ها قبل از اظهارنظر حسابرس مستقل صورت نمی‌گیرد، بنابراین، هرچه تأخیر گزارش حسابرسی (فاصله بین پایان سال مالی و تاریخ گزارش حسابرسی) کمتر باشد، استفاده کنندگان صورت‌های مالی به شکلی بهتر و مؤثرتر قادر خواهند بود از اطلاعات منتشر شده آن استفاده کنند. به‌موقع بودن گزارش‌های مالی حسابرسی شده، از طریق کاهش اطلاعات خصوصی و محرمانه می‌تواند باعث کاهش احتمال تصمیم‌گیری‌های نادرست توسط سرمایه‌گذاران شود. بنابراین، می‌توان چنین پنداشت که ارائه اطلاعات به موقع باعث کاهش عدم تقارن اطلاعاتی میان سرمایه‌گذاران خواهد شد (جعفری‌پور و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۶۶).

تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی به تلاش حسابرس یا مدت زمانی که حسابرس برای رسیدگی‌ها برای اظهارنظر نسبت به صورت‌های مالی صرف می‌کند، بستگی دارد. ازاین رو تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی تحت تأثیر انگیزه‌های مدیریت قرار دارد، زیرا مدیریت می‌تواند در زمان تهیه صورت‌های مالی به دلیل تضاد منافع میان مدیران و مالکان (سهامداران) با انگیزه‌های مختلف اطلاعات مالی را دستکاری کند (حبیب و محمدی^۱، ۲۰۱۸). وجود چنین تضاد منفعی باعث ایجاد مسائل و مشکلات نمایندگی می‌شود. بر اساس تئوری نمایندگی که اشاره به جدایی مالکیت از مدیریت شرکت‌ها دارد، مدیران و به خصوص مدیران عامل که در بالاترین سطح مدیریت قرار دارند، اگر منافع‌شان با منافع سهامداران همراستا نباشد، قدرت

1. Habib & Muhammadi

مدیرعامل مشکل ساز شده و باعث تشدید مسائل نمایندگی خواهد شد (جنسن^۱، ۱۹۹۳). قدرت، ویژگی اساسی نقش یک مدیرعامل بوده و به همان مقدار که می تواند زمینه اثربخشی او را در شرکت فراهم سازد، ممکن است زمینه ای برای رفتارهای فرصت طلبانه فراهم نموده و تصمیماتی را بگیرند که اهداف و منافع خود را به جای شرکت و سهامداران در پی داشته باشد. بنابراین تأثیر قدرت مدیرعامل بر فعالیت و گزارش های مالی به ماهیت وجودی و چگونگی استفاده از قدرت و منابع آن بستگی دارد (مونیر و لی^۲، ۲۰۱۶).

تأخیر حسابرِس، در خصوص اظهار نظر گزارش های مالی سالانه تهیه شده به وسیله مدیران، تابع عوامل مختلف است. پژوهش های پیشین بیشتر ویژگی های حسابرِس (از قبیل اندازه حسابرِس، دوره تصدی حسابرِس، تخصص حسابرِس) و همچنین عوامل خاص شرکت (حاکمیت شرکتی، وضعیت مالی و ویژگی های شرکت نظیر اندازه شرکت، اهرم مالی و روابط شرکت) را به عنوان عوامل تعیین کننده تأخیر گزارش حسابرِس بررسی کردند (راسمین و اوانس^۳، ۲۰۱۷؛ باسونی^۴ و همکاران، ۲۰۱۷). با وجود پژوهش های متعدد در خصوص عوامل تأثیر گذار بر تأخیر گزارش حسابرِس، اما هنوز تأثیر قدرت مدیرعامل بر تأخیر گزارش حسابرِس در ادبیات پژوهش مورد توجه قرار نگرفته است. بنابراین با توجه به موضوع اهمیت زمانبندی و اظهار نظر حسابرِس برای فعالان و پیام های قابل دریافت از گزارش حسابرِس برای تصمیم گیری فعالان بازار سرمایه، در این پژوهش به دنبال پاسخ به این پرسش هستیم که تأثیر قدرت مدیرعامل بر تأخیر گزارش حسابرِس در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران چگونه است.

به منظور درک بهتر تأثیر قدرت مدیرعامل بر تأخیر گزارش حسابرِس و چرایی استفاده از رویکرد رگرسیون آستانه، در ادامه پژوهش، ابتدا مبانی نظری پشتوانه انجام پژوهش از دیدگاه پژوهشگران مختلف ارائه می شود، در ادامه به صورت مختصر پیشینه پژوهش که شامل مروری بر پژوهش ها خارجی و داخلی پیرامون موضوع پژوهش است، ارائه می شود. سپس فرضیه

1. Jensen

2. Munir & Li

3. Rusmin & Evans

4. Basuony

پژوهش، روش پژوهش، مدل آزمون فرضیه، تعریف عملیاتی متغیرها و تجزیه و تحلیل آماری ارائه می‌شود. در انتها نیز نتایج و پیشنهادهای پژوهش ارائه می‌شود.

مبانی نظری و مروری بر پیشینه پژوهش

انتشار به موقع گزارش‌های مالی از سوی شرکت‌ها، می‌تواند موجب کاهش عدم تقارن اطلاعات، کاهش پخش شایعات در مورد سلامت و عملکرد مالی و افزایش محتوای اطلاعات مالی گزارش شده شرکت باشد (آلان^۱ و همکاران، ۲۰۱۴). اما آنچه که می‌تواند اعتماد استفاده‌کنندگان به گزارش‌های مالی را افزایش دهد نقش حسابرس در اعتباربخشی به گزارش‌های مالی است. مدیران به منظور ایفای نقش مباشرتی خود، نیازمند اظهار نظر حسابرسان در قالب گزارش حسابرسی نسبت به گزارش‌های مالی هستند تا از این طریق بتوانند اعتماد سرمایه‌گذاران را جلب کنند (اکاک^۲، ۲۰۱۸). حسابرس نیز برای تکمیل فرآیند حسابرسی خود نیازمند زمان کافی هستند و بدون اختصاص زمان مورد نیاز برای انجام امور حسابرسی، دستیابی به کیفیت مورد نظر امکانپذیر نخواهد بود (صفائی و همکاران، ۱۳۹۴: ۲). مدیریت مسئول آماده‌سازی حساب‌های مالی برای حسابرس است. مقدار فعالیت‌های حسابرسی مورد نیاز و همچنین بحث پیرامون گزارش حسابرسی به طور معنادار می‌تواند بر تاریخ گزارش حسابرسی تأثیر گذارد. مدیرعامل مسئولیت توجه به سیاست‌های حسابداری، ثبت و تخمین صورت گرفته در طول سال توسط کارکنان مالی و حسابداری را بر عهده دارد (باتواه^۳ و همکاران، ۲۰۱۵). اگرچه، ممکن است ویژگی‌های مدیریتی بر کیفیت گزارش مالی تأثیر گذارد، اما منابع در این زمینه محدود است (گودوین^۴ و همکاران، ۲۰۰۹). تعداد محدودی از پژوهش‌ها، تأثیر مدیران به ویژه مدیرعامل بر جنبه‌های زمانی گزارش حسابرسی را مورد توجه و بررسی قرار داده‌اند (حبیب و محمدی، ۲۰۱۸). بنابراین، برای بررسی تأثیر قدرت مدیرعامل بر تأخیر گزارش حسابرسی منابع پژوهشی گذشته را می‌توان بسط و توسعه داد. براساس نظریه مدیریت عالی^۵ که توسط هامبریک و ماسون^۶ (۱۹۸۴) ارائه شد، عملکرد شرکت را می‌توان

-
1. Alan
 2. Ocak
 3. Baatwah
 4. Goodwin
 5. Uper management theory
 6. Hambrick and Mason

متاثر از ویژگی‌ها و خصوصیات پیش‌زمینه‌ای مدیریتی از جمله قدرت مدیران دانست. خصوصیات مدیران از جمله قدرت می‌تواند رفتار آنها را تحت تأثیر قرار دهد که به نوبه خود تصمیمات شرکت‌ها را تحت تأثیر قرار خواهند داد. تصمیم‌گیری برای گزارشگری مالی از جمله تصمیمات مهمی به شمار می‌رود که مدیران باید بگیرند (جیانگ^۱، ۲۰۱۶). انتظارات مربوط به ارتباط بین ویژگی‌های مدیران (نظیر قدرت مدیرعامل) و تأخیر گزارش‌های حسابرسی بر مبنای این واقعیت ارائه شده است که صورت‌های مالی حسابرسی شده، محصول تعامل میان مدیران و حساب‌رسان است. جنبه‌های زمانی گزارش حسابرسی، شامل زمان صرف شده توسط حسابرس برای ارزیابی و گزارش در رابطه با صادقانه بودن و درست بودن گزارش‌های مالی تهیه شده توسط مدیریت است (بامبر^۲ و همکاران، ۱۹۹۳). فروپاشی شرکت‌های مشهور (به عنوان مثال انرون، ورلدکام) ثابت کردند که کنترل‌های مالی مدیریت، بخصوص مدیرعامل تأثیر قابل توجهی بر نتایج مالی گزارش شده شرکت دارد (دمریجان^۳ و همکاران، ۲۰۱۳؛ جیانگ و همکاران، ۲۰۱۰). شواهد عملی از این دیدگاه پشتیبانی می‌کنند که کیفیت گزارشگری مالی در شرکت‌ها، یکنواخت نیست و بر مبنای ویژگی‌های مدیرعامل شرکت تغییر می‌کند (بامبر و همکاران، ۲۰۱۰). گرچه یک مدیرعامل به صورت مستقیم بر تاریخ گزارش حسابرسی تأثیر ندارد، اما تصمیمات در خصوص سیاست‌های گزارشگری مدیرعامل می‌تواند بر فرآیند و میزان رسیدگی‌های حساب‌رسان تأثیر زیادی داشته باشد (باتواه^۴ و همکاران، ۲۰۱۵). چینگ و لو^۵ (۲۰۰۶)، نشان دادند که مدیرعاملی که بیشترین قدرت را در محدوده وسیعی از تصمیمات داشته، اغلب مشخص می‌کنند که کدام اطلاعات و در چه زمانی به حساب‌رسان ارائه شد (باتواه و همکاران، ۲۰۱۵). بامبر^۶ و همکاران (۲۰۱۰)، نیز معتقدند که مدیرعامل می‌تواند به واسطه قدرت خویش، بر تصمیمات گزارشگری مالی مانند مدیریت سود و شفافیت ارائه اطلاعات تأثیر زیادی داشته باشد.

تأثیر قدرت مدیرعامل بر تأخیر گزارش حسابرسی از دو دیدگاه قابل بررسی است. بر اساس دیدگاه اول قدرت مدیرعامل منجر به کاهش تأخیر گزارش حسابرسی می‌شود. بر این اساس

-
1. Jiang
 2. Bamber
 3. Demerjian
 4. Baatwah
 5. Cheng & Lo
 6. Bamber

اگر هدف مدیرعامل استفاده از قدرت خویش در جهت اهداف و منافع شرکت و سهامداران باشد می‌تواند پدیده‌ای مثبت و کارکردی به شمار آید. کو^۱ (۲۰۱۵) نشان داد که مدیرعامل بواسطه اعتماد به نفس خویش با توجه به موقعیت راهبردی خود کنترل بیشتری بر تصمیمات شرکت خواهد داشت، و چنین مدیرانی از قدرت خویش به صورت کارآمد و در راستای منافع سهامداران استفاده نموده و منجر به بهبود عملکرد شرکت می‌شوند. لیو^۲ و همکاران (۲۰۱۵) نیز معتقدند مدیرعامل‌هایی که از قدرت خویش در جهت منافع سهامداران استفاده می‌کنند، با توجه به عملکرد مطلوب خود چیزی برای پنهان کردن ندارند و کمتر به دستکاری ارقام صورت‌های مالی می‌پردازند. به همین دلیل چنین مدیرانی خواستار افزایش شفافیت هستند و در پایان دوره مالی از طریق انتخاب حسابرسان باکیفیت (موسسات حسابرسی بزرگ) به دنبال فراهم کردن نیاز اطلاعاتی سرمایه‌گذاران، از طریق افزایش کیفیت گزارش‌های مالی هستند (لیو و همکاران، ۲۰۱۵). انتخاب موسسات حسابرسی بزرگ نیز منجر به کاهش تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی می‌شود (راسمین و اوانس^۳، ۲۰۱۷). بنابراین در صورتی که قدرت مدیرعامل برای تصمیم‌گیری در راستای منافع سهامداران باشد و مدیرعامل کمتر به دستکاری ارقام در زمان تهیه صورت‌های مالی بپردازد، حسابرسی شرکت نیز توسط حسابرسان کم‌دردس‌تر است و انتظار می‌رود تأخیر گزارش حسابرسان کمتر باشد.

بر اساس دیدگاه دوم قدرت مدیرعامل به افزایش تأخیر گزارش حسابرسی منجر می‌شود. بر این اساس اگر هدف مدیرعامل استفاده از قدرت خویش در جهت دستیابی به اهداف شخصی و فردی باشد می‌تواند پدیده‌ای منفی به شمار آید. شواهد نظریه نمایندگی نشان می‌دهد مدیران در راستای منافع شخصی خود تصمیم‌گیری می‌کنند و منافع خود را بر منافع سرمایه‌گذاران مقدم می‌شناسند. دلیل وقوع چنین رفتاری در تصمیم‌گیری مدیران و در راس آن مدیرعامل، اختیاراتی است که از سوی سهامداران (مالکان) به آن‌ها واگذار شده است. از آنجایی که سهامداران (مالکان) نمی‌توانند بر هر تصمیم مدیران نظارت داشته باشند، مدیران در پیگیری منافع خود آزادی عمل دارند. به همین دلیل ممکن است از اختیارات خود سوء استفاده کرده و در مدت زمان تصدی خود استراتژی‌هایی را انتخاب کنند که بیشترین منافع و مزایا را برای خود تأمین

1. Koo

2. Liu

3. Rusmin & Evans

کنند. از این رو قدرت مدیرعامل باعث ایجاد مشکلات نمایندگی خواهد شد (جنسن، ۱۹۹۳). همانگونه که نتایج برخی پژوهش‌ها نیز نشان می‌دهند که قدرت مدیرعامل می‌تواند مشکل سازمانی را بیشتر سازد، چراکه مدیران عامل قدرتمند، تمایل بیشتری به خودسری و خود رای بودن دارند (پی ففر^۱، ۲۰۱۰). بیچاک^۲ و همکاران (۲۰۱۱) نیز شواهدی تجربی را ارائه می‌کنند که در آن‌ها قدرت مدیرعامل با پیامدهای اقتصادی مرتبط با مشکلات سازمانی در ارتباط است. آن‌ها عنوان می‌کنند که قدرت مدیرعامل به کاهش ارزش و ضعف عملکرد شرکت منجر می‌شود. تینگ^۳ (۲۰۱۴) نیز نشان داد قدرت مدیرعامل تأثیر مثبت بر مدیریت سود و رفتارهای فرصت طلبانه مدیران دارد. از این رو تحت چنین شرایطی، سهامداران شرکت‌ها تمایل بیشتری به افزایش نظارت بر شرکت دارند و ممکن است از حسابرس مستقل فعلی بخواهند میزان فعالیت حسابرسی خود را افزایش دهند. بنابراین به میزانی که قدرت مدیرعامل موجب دستکاری اطلاعات مالی شود، کیفیت گزارشگری مالی پایین آمده و عدم اطمینان اطلاعات نیز افزایش می‌یابد و حسابرسان برای اطمینان یافتن از صحت اقلام مندرج در صورت‌های مالی باید وقت بیشتری را صرف بررسی حساب‌ها و اقلام مندرج در صورت‌های مالی کنند. بنابراین انتظار بر این است که پایین بودن شفافیت گزارشگری مالی از سوی مدیران موجب افزایش زمان تأخیر در ارائه گزارش شود (ایزدی‌نیا و همکاران، ۱۳۹۳: ۹۱).

در راستای این فرض که قدرت مدیرعامل می‌تواند بر تأخیر گزارش حسابرسی تأثیر داشته باشد، پژوهشهای اخیر شروع به تمرکز بر ممکن بودن اثرات آستانه‌ای قدرت مدیرعامل کردند. اعتقاد بر این است که افزایش قدرت مدیرعامل به سطحی بالاتر از یک حد آستانه، ممکن است منجر به سوء استفاده از قدرت شود و در این راستا به رفتارهای فرصت طلبانه روی آورد، در حالی که در سطح پایین‌تر از یک حد آستانه ممکن است این چنین نباشد. با این وجود ادبیات پژوهشی داخل کشور در رابطه با موضوع پژوهش بسیار کم بوده و اغلب به پژوهش‌های صورت گرفته در کشورهای غربی محدود است. برای مثال مونیر^۴ و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهش خود نشان دادند که قدرت مدیرعامل بر سیاست‌های تأمین مالی تأثیر آستانه‌ای دارد و در سطوح پایین قدرت مدیرعامل، تأثیر بر سیاست‌های تأمین مالی مثبت و در

1. Pfeffer

2. Bebchuk

3. Ting

4. Munir

رتبه‌های بالا قدرت مدیرعامل بر سیاست‌های تأمین مالی تأثیر منفی دارد. بر همین اساس در پژوهش حاضر به بررسی تأثیر آستانه‌ای قدرت مدیرعامل بر تأخیر گزارش حسابرسی پرداخته شده است. بازنگری ادبیات پژوهش نشان می‌دهد که تا کنون پژوهشی تأثیر آستانه‌ای قدرت مدیرعامل بر تأخیر گزارش حسابرسی را مورد بررسی قرار نداده است، به همین منظور در ادامه مرتبط‌ترین پژوهش‌های انجام شده در ارتباط با موضوع پژوهش ارائه می‌شود.

کو و کیم^۱ (۲۰۱۸) تأثیر قدرت مدیرعامل بر شفافیت گزارشگری مالی شرکت‌ها را با استفاده از نمونه‌ای شامل ۱۲۳۸۰ (سال-شرکت) در بورس اوراق بهادار چین مورد بررسی قرار دادند. نتایج آزمون فرضیه پژوهش نشان می‌دهد مدیرعامل قدرتمند، برای پنهان کردن عملکرد ضعیف خود، شفافیت گزارشگری مالی را کاهش می‌دهد.

باسونی و همکاران (۲۰۱۷) رابطه ویژگی‌های هیأت مدیره و به موقع بودن گزارش حسابرسی شده شرکت‌ها را مورد بررسی قرار دادند. نمونه آماری پژوهش آن‌ها شامل ۲۰۱ شرکت از ۱۱ کشور آسیایی در طول دوره زمانی ۲۰۰۳ الی ۲۰۰۹ بوده است. نتایج پژوهش حاکی از آن است که اندازه هیأت مدیره و استقلال هیأت مدیره موجب افزایش به موقع بودن گزارش حسابرسی می‌شود، اما دوگانگی نقش مدیرعامل موجب کاهش به موقع بودن گزارش حسابرسی می‌شود.

کین^۲ (۲۰۱۶) رابطه قدرت مدیرعامل و عملکرد شرکت‌ها را با استفاده از اطلاعات ۱۷۰ شرکت آمریکایی در سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۵ مورد بررسی قرار دادند. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش نشان می‌دهد قدرت مدیرعامل تأثیر منفی معناداری بر عملکرد شرکت‌ها دارد.

با و وو^۳ (۲۰۱۶) رابطه میان دوره تصدی مدیرعامل و تأخیر گزارش حسابرسی شرکت‌ها را با استفاده از اطلاعات ۳۱ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار کره جنوبی در دوره زمانی ۲۰۰۳ الی ۲۰۱۰ مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش حاکی از آن است که دوره تصدی مدیرعامل تأثیر مثبت بر تأخیر گزارش حسابرسی شرکت‌ها دارد.

لیو و همکاران (۲۰۱۵) تأثیر قدرت مدیرعامل بر انتخاب حسابرس شرکت‌ها را با استفاده از اطلاعات ۹۹ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار آمریکا در طول دوره زمانی ۲۰۰۰ الی

1. Koo & kim

2. Qin

3. Bae & Woo

۲۰۱۱ مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در شرکت‌ها که مدیرعامل از قدرت بیشتری برخوردار است، چنین مدیرانی تمایل بیشتری برای به‌کارگیری حساب‌رسان با کیفیت بالا دارند تا از این طریق نیاز اطلاعاتی سرمایه‌گذاران را از طریق افزایش کیفیت گزارش‌های مالی تأمین کنند.

کو (۲۰۱۵) تأثیر قدرت مدیرعامل بر ارزش شرکت‌ها را با استفاده از اطلاعات ۲۹۸ شرکت خدمات مالی یونانی در طی دوره زمانی ۲۰۰۷ الی ۲۰۰۹ مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش حاکی از آن است که شرکت‌ها با مدیران عامل قدرتمند در روبه رویی با بحران‌های مالی با توسعه اقدامات پیچیده‌تر، ارزش شرکت را تحت تأثیر قرار می‌دهند و ارزش بالاتری برای شرکت نسبت به سایر شرکت‌ها کسب می‌کنند.

باتواه و همکاران (۲۰۱۵) رابطه میان ویژگی‌های مدیرعامل و تأخیر گزارش حساب‌رسی شرکت‌ها را با استفاده از اطلاعات ۲۹۸ شرکت پذیرفته شده در بازار سرمایه عمان در دوره زمانی ۲۰۰۷ الی ۲۰۱۱ مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش حاکی از آن است که دوره تصدی مدیرعامل و تخصص مالی مدیرعامل بر تأخیر گزارش حساب‌رسی تأثیر منفی دارند.

توانگر حمزه کلایی و اسکافی اصل (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی ارتباط بین قدرت مدیرعامل، ویژگی‌های کمیته حساب‌رسی و کیفیت کنترل داخلی پرداختند. به این منظور اطلاعات ۹۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به صورت تحلیل لاجیت مورد آزمون قرار گرفته است. نتایج پژوهش نشان داد که قدرت مدیرعامل تأثیر تعدیل کننده منفی بر ارتباط مثبت بین اندازه کمیته حساب‌رسی و کیفیت کنترل داخلی دارد.

جعفری‌پور و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی تأثیر عوامل حاکمیتی بر تأخیر گزارش حساب‌رسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نمونه آماری پژوهش شامل ۹۳ شرکت در طی دوره زمانی ۱۳۸۶ الی ۱۳۹۰ بوده است. نتایج نشان داد اندازه هیأت مدیره، استقلال هیأت مدیره، درصد مالکیت سرمایه‌گذاران نهادی و تمرکز مالکیت بر تأخیر گزارش حساب‌رسی تأثیر منفی معنادار دارند، و دوره تصدی مدیرعامل و نفوذ مدیرعامل بر تأخیر گزارش حساب‌رسی تأثیر مثبت معنادار دارند.

عنبری و سبزی‌پور (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی تأثیر ویژگی‌های مدیرعامل بر به موقع بودن گزارش حساب‌رسی پرداختند. نمونه آماری پژوهش شامل ۱۱۲ شرکت پذیرفته شده بورس تهران طی سال‌های ۱۳۸۹-۱۳۹۴ بوده است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش نشان

داد که دوره تصدی مدیرعامل و تخصص مالی مدیرعامل بر به موقع بودن گزارش حسابرسی تأثیر مثبت معناداری دارد.

جلالی و نری میسا (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی ارتباط بین دوره تصدی مدیرعامل و به موقع بودن گزارش حسابرسی پرداختند. نمونه آماری پژوهش شامل ۱۶۰ شرکت پذیرفته شده بورس تهران طی سال‌های ۱۳۸۷-۱۳۹۷ بوده است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش نشان می‌دهد که دوره تصدی مدیرعامل با تأخیر گزارش حسابرسی رابطه مثبت معناداری دارد. یاری و فتحی (۱۳۹۵) در پژوهشی به بررسی تأثیر قدرت تصمیم‌گیری مدیرعامل بر عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نمونه آماری پژوهش شامل ۹۱ شرکت پذیرفته شده بورس تهران در سال‌های ۱۳۸۹-۱۳۹۳ بوده است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها نشان داد که بین درصد تملک سهام مدیرعامل، تنها عضو موظف بودن مدیرعامل و دوگانگی وظیفه مدیرعامل با عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه مثبت معناداری وجود دارد.

بنی مهد و بهاری (۱۳۹۳) در بخشی از پژوهش خود به بررسی رابطه دوره تصدی مدیرعامل و به موقع بودن گزارش‌های مالی حسابرسی شده پرداختند. نمونه آماری پژوهش شامل ۱۱۵ شرکت پذیرفته شده بورس تهران در سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۹۰ بوده است. نتایج پژوهش نشان داد هر چه مدت تصدی مدیرعامل افزایش یابد، صورت‌های مالی نیز با تأخیر بیشتری ارائه می‌شود.

فرضیه پژوهش

قدرت مدیرعامل بر تأخیر گزارش حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر آستانه‌ای دارد.

روش‌شناسی پژوهش

با توجه به اهداف پژوهش، این پژوهش به لحاظ نوع هدف کاربردی و به لحاظ شیوه‌ی انجام، از نوع توصیفی مبتنی بر داده‌های کمی است. این پژوهش به لحاظ زمانی پس رویدادی است، یعنی بر مبنای تجزیه و تحلیل اطلاعات گذشته (صورت‌های مالی شرکت‌ها در سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۷) انجام می‌گیرد. از سوی دیگر پژوهش حاضر در پی یافتن رابطه بین متغیرها (قدرت مدیرعامل و تأخیر گزارش حسابرسی) در یک جامعه است، بنابراین پژوهش در زمره

پژوهش‌های همبستگی قرار دارد. همچنین در این پژوهش برای جمع‌آوری اطلاعات مرتبط با مبانی نظری و پیشینه پژوهش، از روش کتابخانه‌ای استفاده شده است. سپس داده‌های مرتبط با متغیرهای پژوهش با مراجعه به صورت‌های مالی و یادداشت‌های توضیحی شرکت‌ها انتخاب و با استفاده از پایگاه‌های اطلاع‌رسانی بورس اوراق بهادار تهران، نرم‌افزار ره‌آورد نوین و تارنمای رسمی شرکت‌ها جمع‌آوری شده است. پس از جمع‌آوری داده‌ها، عملیات تلخیص داده‌های پژوهش با استفاده از نرم‌افزار اکسل انجام شد و سپس با استفاده از نرم‌افزار Eviews9 تجزیه و تحلیل نهایی انجام شد.

جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۷ است. به دلیل گستردگی و حجم آماری جامعه و وجود برخی ناهم‌هنگی‌ها میان اعضاء جامعه، شرایط زیر برای انتخاب نمونه آماری قرار داده شده‌اند.

۱. در بازه زمانی مورد بررسی یعنی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۷ تغییر سال مالی نداشته باشند.
 ۲. به دلیل تفاوت نوع فعالیت شرکت‌های بانک، واسطه‌گری مالی، هلدینگ، لیزینگ، سرمایه‌گذاری، این شرکت‌ها از نمونه خارج شده‌اند.
 ۳. سال مالی شرکت‌ها منتهی به پایان اسفند ماه باشد.
 ۴. اطلاعات مالی مورد نیاز به منظور استخراج داده‌های مرتبط با متغیرهای پژوهش در دسترس باشد.
 ۵. شرکت‌ها در طول دوره زمانی مورد بررسی، وقفه عملیاتی بیش از سه ماه نداشته باشند.
- با توجه به شرایط و اعمال محدودیت‌های یاد شده، تعداد ۱۵۰ شرکت در دوره زمانی ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۷ به عنوان نمونه انتخاب شده است.

اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش

متغیر مستقل

قدرت مدیرعامل: اندازه‌گیری کمی قدرت مدیرعامل کار دشواری است، اما در این پژوهش برای اندازه‌گیری قدرت مدیرعامل از چهار عامل زیر مشابه پژوهش‌های کو (۲۰۱۵)، لی و همکاران (۲۰۱۷) و رهنمای رودپشتی و زندی (۱۳۹۸) استفاده می‌شود.

۱. دوره تصدی مدیرعامل: دوره تصدی مدیرعامل برای هر فرد برابر است با تعداد سال‌هایی که از زمان تصدی آن به عنوان مدیرعامل می‌گذرد. بدین صورت برای اندازه‌گیری این

متغیر، طبق پژوهش کو (۲۰۱۵) اگر دوره تصدی مدیرعامل، بیش از سه سال باشد، از عدد یک و اگر سه سال و یا کمتر از سه سال باشد، از عدد صفر استفاده می‌شود.

۲. دوگانگی نقش مدیرعامل: به وضعیتی گفته می‌شود که مدیرعامل، رئیس یا نائب رئیس هیأت مدیره نیز باشد (آقای و همکاران، ۱۳۸۸؛ رحیمی و فروغی، ۱۳۹۸؛ کو و کیم، ۲۰۱۸). بدین صورت برای اندازه‌گیری این متغیر، اگر مدیرعامل به صورت همزمان رئیس یا نائب رئیس هیأت مدیره باشد، از عدد یک و برعکس چنانچه رئیس یا نائب رئیس هیأت مدیره نباشد، از عدد صفر استفاده می‌شود.

۳. مالکیت مدیرعامل: مالکیت مدیرعامل به صورت درصد سهام متعلق به مدیرعامل شرکت تعریف می‌شود (رهنمای رودپشتی و زندی، ۱۳۹۸؛ کو، ۲۰۱۵). بدین صورت برای اندازه‌گیری مالکیت مدیرعامل، اگر مالکیت سهامی برای مدیرعامل شرکت بیشتر از ۵ درصد وجود داشته باشد از عدد یک و در صورتی که مالکیت سهامی برای مدیرعامل کمتر از ۵ باشد، از عدد صفر استفاده می‌شود.

۴. تخصص مالی مدیرعامل: اگر مدیرعامل دارای مدرک مالی و حسابداری باشد، توانایی و قدرت بیشتری خواهد داشت (رهنمای رودپشتی و زندی، ۱۳۹۸؛ لی و همکاران، ۲۰۱۷). بدین صورت برای اندازه‌گیری تخصص مدیرعامل از یک متغیر مجازی دو وجهی استفاده می‌شود، اگر مدیرعامل دارای مدرک مالی و حسابداری باشد، این متغیر برابر یک و در صورتی که این چنین نباشد، از عدد صفر استفاده می‌شود.

$$\text{رابطه (۱)} \quad \text{Power} = \text{Tenure} + \text{Duality} + \text{Ownership} + \text{SpeCEO}$$

که در آن Power: قدرت مدیرعامل، Tenure: دوره تصدی مدیرعامل، Duality: دوگانگی نقش مدیرعامل، Ownership: مالکیت مدیرعامل و SpeCEO: تخصص مالی مدیرعامل است. با توجه به رابطه ۱ قدرت مدیرعامل را مجموع پنج عامل گفته شده در بالا برای هر شرکت در سال موردنظر تعیین می‌کند. بنابراین قدرت مدیرعامل برای هر شرکت در هر سال عددی میان صفر تا چهار است. در شرکتی که مجموع عوامل صفر باشد، قدرت مدیرعامل بسیار کم و در شرکتی که مجموع عوامل چهار باشد، قدرت مدیرعامل بسیار زیاد خواهد بود (کو، ۲۰۱۵).

متغیر وابسته

تأخیر گزارش حسابرسی (LNARL): برای تعیین تأخیر در ارائه گزارش حسابرسی از لگاریتم فاصله زمانی میان پایان سال مالی تا تاریخ ارائه گزارش حسابرسی استفاده می‌شود.

متغیرهای کنترلی

مشابه پژوهش‌های باسونی و همکاران (۲۰۱۷) و بای و وو (۲۰۱۶) از متغیرهای کنترلی زیر در مدل پژوهش استفاده شد.

اندازه شرکت (FS): برای تعیین اندازه شرکت از لگاریتم دارایی‌های شرکت در پایان سال مالی مورد نظر استفاده می‌شود.

اهرم مالی (LEV): برای تعیین اهرم مالی از نسبت مجموع بدهی‌های شرکت به مجموع دارایی‌های شرکت در پایان سال مالی مورد نظر استفاده شد.

مدیریت سود (DA): برای تعیین مدیریت سود از اقلام تعهدی اختیاری استفاده می‌شود. اقلام تعهدی اختیاری، یکی از پرکاربردترین متغیرهایی است که معرف مدیریت سود به شمار می‌رود. تخمین اقلام تعهدی اختیاری در این پژوهش با استفاده از مدل دیچو و دیچو^۱ (۲۰۰۲) انجام شد.

بازده دارایی‌ها (ROA): برای تعیین بازده دارایی‌ها از نسبت سود خالص به مجموع دارایی‌ها استفاده شد.

اندازه هیأت مدیره (BS): برای تعیین اندازه هیأت مدیره از مجموع تعداد مدیران (شامل موظف و غیرموظف) که عضو هیأت مدیره هستند، استفاده شد.

مدل آزمون فرضیه پژوهش

به منظور آزمون فرضیه پژوهش از مدل رگرسیون ۱ استفاده می‌شود.

مدل (۱)

$$\text{LNARL}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{POWER}_{it} + \beta_2 \text{FS}_{it} + \beta_3 \text{LEV}_{it} + \beta_4 \text{DA}_{it} + \beta_5 \text{ROA}_{it} + \beta_6 \text{BS}_{it} + \mu_{it}$$

1. Dechow & Dichev

در مدل بالا، LNARL: تأخیر گزارش حسابرسی، POWER: قدرت مدیرعامل، FS: اندازه شرکت، LEV: اهرم مالی، DA: مدیریت سود، ROA: بازده دارایی‌ها، BS: اندازه هیأت مدیره هستند.

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی

آمار توصیفی در جدول ۱ نشان داده شده است. میانگین متغیر مستقل یعنی قدرت مدیرعامل ۱/۳۱ است که نشان می‌دهد بیشتر داده‌ها حول این نقطه تمرکز یافته‌اند. میانه یکی دیگر از شاخص‌های مرکزی است که وضعیت جامعه را نشان می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود میانه متغیر قدرت مدیرعامل ۱ است که نشان می‌دهد که نیمی از داده‌ها کمتر از این مقدار و نیمی دیگر بیشتر از این مقدار هستند. همچنین مهم‌ترین پارامترهای پراکندگی، انحراف معیار است. در بین متغیرهای پژوهش، مدیریت سود و قدرت مدیرعامل به ترتیب دارای کمترین و بیشترین میزان پراکندگی هستند.

جدول ۱. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

نام متغیر کمی	میانگین	میانه	حداکثر	حداقل	انحراف معیار
تأخیر گزارش حسابرسی	۱/۹۱	۱/۹۰	۲/۱۹	۱/۱۷	۰/۲۴۳
قدرت مدیرعامل	۱/۳۱	۱/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰	۰/۹۵۷
اندازه شرکت	۵/۹۸	۵/۹۱	۸/۳۴	۴/۰۵	۰/۷۵۲
اهرم مالی	۰/۶۳	۰/۶۵	۰/۸۸	۰/۱۲	۰/۱۶۴
مدیریت سود	۰/۰۶	۰/۰۵	۰/۹۰	-۰/۲۲	۰/۰۳۷
بازده دارایی‌ها	۰/۱۶	۰/۱۲	۱/۳۲	-۰/۲۸	۰/۲۴۰
اندازه هیأت مدیره	۵/۱۲	۵/۰۰	۹/۰۰	۵/۰۰	۰/۴۸۲
نام متغیر کیفی	تعداد صفر	تعداد یک	درصد صفر	درصد یک	
دوره تصدی مدیرعامل	۷۳۱	۴۶۹	۶۱	۳۹	
دوگانگی نقش مدیرعامل	۸۵۱	۳۴۹	۷۱	۲۹	
مالکیت مدیرعامل	۹۸۸	۲۱۲	۸۲/۳۳	۱۷/۶۷	
تخصص مالی مدیرعامل	۷۲۲	۴۷۸	۶۰/۶۷	۳۹/۸۳	

منبع: یافته‌های پژوهش

آمار استنباطی

رگرسیون آستانه‌ای

روش رگرسیون آستانه‌ای ارائه شده توسط هانسن^۱ (۱۹۹۹)، به دنبال پاسخ به این پرسش است که آیا توابع رگرسیونی به طور یکنواخت از همه مشاهدات عبور می‌کند یا می‌تواند به گروه‌های مجزا شکسته شوند؟ تجزیه و تحلیل سنتی روابط غیرخطی بیشتر بر اساس رهیافت تقسیم نمونه به دو گروه به صورت برون‌زا است که بر پایه داوری و مزایای فردی استوار است. در صورت استفاده از این روش، انتخاب تعداد رژیم‌ها (شرکت‌ها) و محل آن اختیاری و بر اساس راهنمایی‌های نظریه‌های اقتصادی قبلی است. پس در این صورت، صحت نتایج و پارامترهای گمانه زده شده، پرسش برانگیز است، زیرا به طور وسیعی به انتخاب نقطه‌ای که آستانه در آنجا رخ می‌دهد، وابسته است.

روش دیگری که در تجزیه و تحلیل‌های آستانه‌ای مورد استفاده قرار می‌گیرد، روش رگرسیونی پی‌درپی یا درخت رگرسیونی است که شمار و محل آستانه‌ها را به طور کاملاً درون‌زا و با بهره‌گیری از مرتب‌سازی داده‌های موجود تعیین می‌کند. این جستار به طور جدی توسط هانسن (۱۹۹۹، ۲۰۰۰) با ارائه تکنیکی جدید در اقتصاد سنجی، توسعه داده شده است. از مزایای دیگر این روش این است که تصورات ذهنی در شکل‌گیری نوع رابطه غیرخطی دخالتی نداشته و نیاز به هیچ‌گونه فرم تابعی معین غیرخطی در بررسی روابط غیرخطی ندارد. اگر داده‌های ترکیبی متعادل به صورت $\{y_{it}, q_{it}, x_{it} : 1 \leq i < n, 1 \leq t < T\}$ باشند که اندیس i نشان دهنده مقاطع، اندیس t نمایان‌گر زمان است. متغیر وابسته y_{it} و متغیر آستانه‌ای q_{it} اسکالر هستند، در صورتی که برآوردگر x_{it} یک بردار است. فرم ساختاری این مدل به صورت زیر است:

$$Y_{it} = \mu_i + \beta_1' x_{it} I(q_{it} \leq \gamma) + \beta_2' x_{it} I(q_{it} > \gamma) + e_{it} \quad \text{مدل (۲)}$$

که در آن $I(0)$ تابع شاخص است.

مشاهده‌ها بر اساس اینکه متغیر آستانه q_{it} کمتر یا بیشتر از γ آستانه‌ای است، به دو رژیم (شرکت) تقسیم می‌شوند. این شرکت‌ها توسط تفاوت شیب‌های رگرسیون β_1 و β_2 مشخص

1. Hansen

می‌شوند. شناسایی β_1 و β_2 مستلزم آن است که عناصر x_{it} در طول زمان تغییرناپذیر نباشند. همچنین فرض شده است که متغیر آستانه‌ای q_{it} نیز در طول زمان تغییرناپذیر نیست. در مورد جمله خطای e_{it} ، فرض شده است که غیروابسته و به طور یکسان توزیع شده است و دارای میانگین صفر و واریانس محدود σ^2 است.

با توجه به توضیحات یادشده مدل کلی به صورت زیر خواهد بود:

مدل (۳)

$$\text{LNARL}_{it} = \mu_i + \beta'_1 \text{POWER}_{it} + \beta'_2 \text{POWER}_{it} I(\text{POWER}_{it} \leq \gamma) + \beta'_3 \text{POWER}_{it} I(\text{POWER}_{it} > \gamma) + e_{it}$$

در رابطه بالا، μ_i عرض از مبدا و $I(0)$ تابع شاخص است. همان‌طور که در رابطه مشخص شده است، مشاهدات بر اساس اینکه بالاتر یا پایین‌تر از پارامتر آستانه‌ای بهینه (γ) هستند، تقسیم‌بندی می‌شوند و β_2 و β_3 شیب‌های رگرسیون در هر شرکت هستند. فرض می‌شود که e_{it} مستقل است و به صورت نرمال با میانگین صفر و واریانس متناهی، توزیع شده است.

تخمین آستانه‌ای

آنچه در روابط بالا مهم است، تخمین مقدار γ است که می‌توان بر اساس آن، داده‌ها را در دو گروه مجزا از نظر قدرت مدیرعامل تقسیم‌بندی کرد. برای تخمین مقدار γ ، برنامه مورد نظر را در نرم‌افزار ایویوز طراحی کرده و به ازای هر یک از مقادیر در نظر گرفته شده برای γ ، یک رگرسیون تخمین زده می‌شود. برای هر یک از این رگرسیون‌های تخمین زده شده، مجموع مجذورات باقیمانده‌ها به صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$S_1(\gamma) = \hat{e}^*(\gamma)' \hat{e}^*(\gamma) \quad \text{رابطه (۲)}$$

تابع مجموع مربعات خطا $S_1(\gamma)$ ، از طریق توابع شاخص $I(\text{POWER}_{it} \leq \gamma)$ به بستگی دارد. مقدار بهینه‌ی γ ، مقداری است که شرط زیر را برقرار سازد:

$$\hat{\gamma} = \arg \min_{\gamma} S_1(\gamma) \quad \text{رابطه (۳)}$$

جدول ۲. نتایج آزمون تعیین آستانه

شرح	مقدار آستانه	سطح خطای آستانه
قدرت مدیرعامل	۱/۲۹	۰/۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش

همان طور که در جدول ۲ مشاهده می شود، مجموع مجذورات باقیمانده ها هنگامی که مقدار $\hat{\gamma}$ ، ۱/۲۹ بدست آمده، حداقل مقدار ممکن را به خود اختصاص داده است. هانسن (۲۰۰۰)، نشان می دهد که در صورت نامعلوم بودن پارامتر آستانه‌ای، می توان با حداکثر کردن ضریب تعیین (R^2) یا حداقل کردن مجموع مجذورات باقیمانده‌ها، تخمین‌های سازگار از پارامتر آستانه‌ای بدست آورد. پس معادله‌ی اصلی مدل به صورت زیر خواهد بود:

مدل (۴)

$$\begin{aligned} \text{LNARL}_{it} = & \mu_i + \beta'_1 \text{POWER}_{it} + \beta'_2 \text{POWER}_{it} I(\text{POWER}_{it} \leq 1/29) \\ & + \beta'_3 \text{POWER}_{it} I(\text{POWER}_{it} > 1/29) + \beta_4 \text{FS}_{it} + \beta_5 \text{LEV}_{it} \\ & + \beta_6 \text{DA}_{it} + \beta_7 \text{ROA}_{it} + \beta_8 \text{BS}_{it} + e_{it} \end{aligned}$$

رابطه بالا نمایانگر آن است که مقدار ۱/۲۹ مقداری است که نمونه را به دو گروه شرکت‌های مدیرعامل با قدرت بالا و مدیرعامل با قدرت پایین تقسیم خواهد کرد. مدیریت دارای قدرت بالا، مدیرانی هستند که قدرت آنها بیش از ۱/۲۹ است (یعنی مجموع ۴ معیار اندازه‌گیری قدرت مدیرعامل حداقل ۱/۲۹ باشد) و در مقابل مدیرانی که عدد قدرت آنها کمتر از ۱/۲۹ است، در گروه مدیران دارای قدرت پایین طبقه‌بندی شده‌اند.

آزمون فرضیه پژوهش

به طور کلی در این پژوهش از اثرات آستانه‌ای در داده‌های ترکیبی با روش تلفیقی استفاده کردیم. مقدار آستانه ۱/۲۹ برآورد شد و بر اساس آن قدرت مدیرعامل بر تأخیر گزارش حسابرسی اثر دوگانه‌ای خواهد داشت. به منظور رفع مشکلات ناهمسانی واریانس و خودهمبستگی از رگرسیون وزنی به صورت رگرسیون به ظاهر نامرتبط مقطعی استفاده شده است. نتایج بدست آمده از تخمین مدل در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳. نتایج برآورد الگوی آستانه‌ای

POWER < ۱/۲۹		POWER > ۱/۲۹		شرح
ضریب	سطح خطا	ضریب	سطح خطا	
۰/۷۴	۰/۰۰	۰/۶۸	۰/۰۰	ضریب ثابت
-۰/۰۹	۰/۰۰	۰/۱۱	۰/۰۰	قدرت مدیرعامل
۰/۰۹	۰/۰۰	۰/۰۸	۰/۰۰	اندازه شرکت
۰/۰۷	۰/۰۲	۰/۰۸	۰/۰۱	اهرم مالی
۰/۱۱	۰/۰۰	۰/۱۳	۰/۰۰	مدیریت سود
-۰/۰۶	۰/۰۰	-۰/۰۷	۰/۰۰	بازده دارایی‌ها
-۰/۰۳	۰/۰۲	-۰/۰۴	۰/۰۳	اندازه هیأت مدیره
۰/۶۰		ضریب تعیین تعدیل شده		
(۰/۰۰) ۱۷۱/۷۴۵		آماره F (سطح خطا)		
۲/۰۴		دوربین واتسن		

منبع: یافته‌های پژوهش

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود سطح معناداری آماره فیشر (۱۷۱/۷۴۵) در سطح ۵ درصد حاکی از معناداری کلی مدل برآورد شده است. مقدار آماره دوربین واتسون (۲/۰۴) حاکی از عدم وجود مشکل خودهمبستگی سریالی مرتبه اول در اجزای اخلال مدل برآورد شده است، بنابراین نتایج مدل برآورد شده کاذب نیست و تخمین مدل قابل اتکاست (نرمال آن باید بین ۱/۵ تا ۲/۵ باشد). علاوه بر این ضریب تعیین تعدیل شده (R^2) ۰/۶۰ است. این عدد نشان می‌دهد که کمابیش ۰/۶۰ درصد از تغییرات متغیر وابسته را می‌توان به متغیرهای مستقل و کنترلی نسبت داد. همچنین با توجه به جدول ۳، علامت حاصل از اثر قدرت مدیرعامل در دو حالت کمتر از حد آستانه و بیشتر از آن متفاوت است. به این صورت که مقدار آستانه برآورد شده، تأثیر قدرت مدیرعامل را بر تأخیر گزارش حسابرسی در دو گروه مختلف، به صورت متفاوت در نظر می‌گیرد. با توجه به اینکه سطح معناداری قدرت مدیرعامل در دو سطح قبل از حد آستانه و بعد از حد آستانه، زیر ۵ درصد است، بنابراین فرضیه پژوهش مبنی بر تأثیر آستانه‌ای قدرت مدیرعامل بر تأخیر گزارش حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

پذیرفته می‌شود. با توجه به ضرایب قدرت مدیرعامل در جدول ۳، افزایش قدرت مدیرعامل تا قبل از حد آستانه ۱/۲۹ تأثیر منفی بر تأخیر گزارش حسابرسی دارد، اما با افزایش قدرت مدیرعامل و عبور از حد آستانه ۱/۲۹، افزایش قدرت مدیرعامل تأثیر مثبت بر تأخیر گزارش حسابرسی دارد.

نتیجه‌گیری و بحث

در پژوهش حاضر تأثیر آستانه‌ای قدرت مدیرعامل بر تأخیر گزارش حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۷ با استفاده از داده‌های ۱۵۰ شرکت و با کمک روش رگرسیون آستانه‌ای هانسن صورت گرفته است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه پژوهش نشان می‌دهد در شرکت‌هایی که قدرت مدیرعامل تا پایین‌تر از حد آستانه است، افزایش قدرت مدیرعامل منجر به کاهش تأخیر ارائه گزارش حسابرسی می‌شود، اما با عبور از حد آستانه افزایش قدرت مدیرعامل منجر به افزایش تأخیر ارائه گزارش حسابرسی می‌شود. بنابراین می‌توان بیان کرد قدرت مدیرعامل بر تأخیر گزارش حسابرسی یک تأثیر آستانه‌ای «V شکل» دارد. نتایج پژوهش مطابق مبانی نظری می‌باشد. طبق پژوهش‌های لیو و همکاران (۲۰۱۵) و کو (۲۰۱۵) قدرت مدیرعامل می‌تواند موجب استفاده کارای مدیرعامل شود. از این رو قدرت مدیرعامل در سطوح پایین منجر به استفاده کارا از قدرت در راستای منافع سهامداران برای افزایش همکاری با حسابرس در جهت کاهش تأخیر گزارش حسابرسی می‌شود. از سوی دیگر با افزایش قدرت مدیرعامل به گونه‌ای از یک حد خاصی (نقطه بهینه) عبور کند، قدرت مدیرعامل باعث ایجاد مشکل می‌شود. طبق پژوهش‌های بیچاک و همکاران (۲۰۱۱) و تینگ (۲۰۱۴) نیز قدرت مدیرعامل می‌تواند موجب تشدید مسائل نمایندگی شود. با توجه به تئوری نمایندگی، افزایش قدرت مدیرعامل مسائل و مشکلات نمایندگی تشدید شده و مدیران از قدرت به صورت فرصت‌طلبانه و در راستای منافع خود استفاده کرده و همین امر به افزایش دستکاری اطلاعات گزارش‌های مالی منجر شده و در نتیجه حسابرس برای رسیدگی‌های خود زمان بیشتری نیاز دارد تا از این طریق، گزارش با کیفیتی داشته باشد.

با توجه به نتایج پژوهش حاضر پیشنهادهایی برای استفاده از نتایج به شرح زیر ارائه می‌شود:

۱. با توجه به تأثیر غیر خطی قدرت مدیرعامل بر تأخیر زمان گزارش حسابرسی، به استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار

تهران که نگران پیامدهای تأخیر گزارش حسابرسی هستند، پیشنهاد می‌شود که در زمان سرمایه‌گذاری، به سطح قدرت مدیرعامل توجه کرده و اثرات آن را بر تأخیر گزارش حسابرسی مورد ارزیابی قرار دهند.

۲. برای کاهش تأخیر گزارش حسابرسی به هیأت مدیره شرکت‌ها پیشنهاد می‌شود در زمان نظارت بر عملکرد مدیران، سطح قدرت مدیرعامل را نیز ارزیابی کنند.

۳. همچنین به منظور انجام پژوهش‌های آینده موضوع‌های پژوهشی به شرح زیر ارائه می‌شود:

۴. بررسی تأثیر آستانه‌ای قدرت مدیرعامل بر مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.

۵. بررسی تأثیر آستانه‌ای قدرت مدیرعامل بر کیفیت افشاء در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.

منابع

- آقای، محمد علی؛ اعتمادی، حسین؛ آذر، عادل و چالاکی، پری. (۱۳۸۸). ویژگی های حاکمیت شرکتی و محتوای اطلاعاتی سود در بورس اوراق بهادار تهران با تأکید بر نقش مدیریت سود. فصلنامه علوم مدیریت ایران، سال ۴، شماره ۱۶، صص ۲۷-۵۳.
- اسدی، غلامحسین؛ باغومیان، رافیک و کامرانی، جواد. (۱۳۹۱). بررسی رابطه ویژگی های شرکت و به موقع بودن گزارشگری مالی میاندوره ای. فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال ۱۰، شماره ۳۳، صص ۱۱۹-۱۴۶.
- ایزدی نیا، ناصر؛ فدوی، محمد حسن و امینی نیا، میثم. (۱۳۹۳). بررسی تاثیر پیچیدگی حسابداری و شفافیت گزارشگری مالی شرکت بر تأخیر در ارائه گزارش حسابرس. دانش حسابرسی، دوره ۱۲، شماره ۵۴، صص ۸۷-۱۰۳.
- بنی مهد، بهمن و بهاری، امیر. (۱۳۹۳). رابطه بین تعداد بندهای حسابرسی و دوره تصدی مدیرعامل با به موقع بودن صورت های مالی. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، شماره ۱۲، صص ۵۳-۶۲.
- پورحیدری، امید؛ برهانی نژاد، سعیده و محمدرضاخانی، واحد. (۱۳۹۴). بررسی تاثیر کیفیت حسابرسی بر به موقع بودن گزارش حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. دانش حسابرسی، سال ۱۴، شماره ۵۸، صص ۸۵-۱۰۴.
- توانگر حمزه کلایی، افسانه و اسکافی اصل، مهدی. (۱۳۹۷). ارتباط بین قدرت مدیرعامل، ویژگی های کمیته حسابرسی و کیفیت کنترل داخلی. پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، شماره ۳۸، صص ۱۸۷-۲۰۷.
- جلالی، علی و نری میسا، ابوذر. (۱۳۹۶). بررسی ارتباط بین دوره تصدی مدیرعامل و به موقع بودن گزارش حسابرس در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، کنفرانس ملی پژوهش های نوین در مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی، https://www.civilica.com/Paper-KAUHEM01-KAUHEM01_117.html
- جعفرپور، میثم؛ جوکار، معصومه و گرگی زاده، مجید. (۱۳۹۶). کنکاش پیرامون تأثیر عوامل حاکمیتی بر تأخیر گزارش حسابرسی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. دانش حسابرسی، شماره ۶۷، صص ۱۶۵-۱۸۴.
- دیانتی دلمی، زهرا؛ مراد زاده فرد، مهدی و مظاهری، علی. (۱۳۹۲). اثر دوره تصدی، مدیریت بر ارزش شرکت، هزینه های نمایندگی و ریسک اطلاعاتی. پژوهش های تجربی حسابداری، شماره ۹، صص ۲۱-۳۹.

- رحیمی، علیرضا و فروغی، عارف. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر مکانیزم‌های کنترلی بر رابطه بین قدرت مدیرعامل و ارزش شرکت. *پیشرفت‌های حسابداری*، شماره ۱۱، صص ۱۵۱-۱۸۲.
- رهنمای رودپشتی، فریدون و زندی، آناهیتا. (۱۳۹۸). قدرت مدیرعامل و ساختار سرمایه مبتنی بر مدل لی. *پژوهش حسابداری و حسابرسی*، شماره ۹، صص ۱-۲۰.
- صفائی، عماد؛ همتی، حسن و داغانی، رضا. (۱۳۹۴). ارزیابی تأثیر کیفیت حسابرسی بر تأخیر در گزارشگری مالی. *تحقیقات حسابداری و حسابرسی*، شماره ۳۱، صص ۱-۲۴.
- عنبری، راضیه و سبزه‌علی‌پور، فرشاد. (۱۳۹۶). تأثیر ویژگی‌های مدیرعامل بر به موقع بودن گزارش حسابرسی، کنفرانس ملی تحقیقات علمی جهان در مدیریت، حسابداری، حقوق و علوم اجتماعی، https://www.civilica.com/Paper-MEAHBT01-MEAHBT01_436.html
- مرادی، مهدی؛ پور حسینی، مهدی. (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین برخی ویژگی‌های مالی و غیرمالی و مدت زمان اجرا و تکمیل عملیات حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *تحقیقات حسابداری*، شماره اول، صص ۱۶۸-۱۸۵.
- یاری، فرانک و فتحی ارطه، کیوان. (۱۳۹۵). تأثیر قدرت تصمیم‌گیری مدیرعامل بر عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *فصلنامه مطالعات مدیریت و حسابداری*، شماره ۳، صص ۲۸۵-۳۰۰.
- Alan, I., Blankley, D., Hurtt, N., & Jason, E. (2014). The Relationship between Audit Report Lags and Future Restatements. *A Journal of Practice & Theory*, 33 (2), 27-57.
- Baatwah, S., Zalaila, S., & Norsiah, A. (2015). CEO characteristics and audit report timeliness: do CEO tenure and financial expertise matter? *Managerial Auditing Journal*, 9 (30), 998-1022.
- Bae, C. H., & Woo, Y. S. (2016). The effect of CEO turnover on audit report lag and management discretionary report lag: evidence from Korea. *Investment Management and Financial Innovation*, 13 (1), 61-66.
- Bamber, E. M., Bamber, L. S., & Schoderbek, M. P. (1993). Audit structure and other determinants of audit report lag: An empirical analysis. *A Journal of Practice & Theory*, 12 (1), 1-23.
- Bebchuk, L., Cremers, M., & Peyer, U. (2011). The CEO pay slice. *Journal of Financial Economics*, 102(1), 199-221.

- Basuony, M., Ehab K.A., Mostaq, H., & Marie, O. (2017). Board characteristics, ownership structure and audit report lag in the Middle East. *International Journal of Corporate Governance*, 7 (2), 180-205.
- Cheng, Q., & Lo, K. (2006). Insider trading and voluntary disclosures. *Journal of Accounting Research*, (44)5, 815-848.
- Dechow, P. M., & Dichev, D. (2002). The quality of accruals and earnings: The role of accrual estimation errors. *The Accounting Review*, 77 (1), 35-59.
- Demerjian, P. R., Lev, B., Lewis, M. F. & McVay, S. E. (2013). Managerial ability and earnings quality. *Accounting Review*, 88 (2), 463-498.
- Goodwin, J., Ahmed, K., & Heaney, R. (2009). Corporate governance and the prediction of the impact of AIFRS adoption, *Abacus*, 45 (1), 124-145.
- Habib, A., & Muhammadi, A. H. (2018). Political connections and audit report lag: Indonesian evidence. *International Journal of Accounting & Information Management*, 26 (1), 59-80.
- Hambrick, D. C., & Mason, P. A. (1984). Upper Echelons: The Organization as a Reflection of Its Top Managers. *Academy of Management Review*, 9 (1), 193-206.
- Pfeffer, J. (2010). *Power: Why Some People Have It—And Others Don't*. Harper Collins Publishers.
- Jensen, M.C. (1993). The Modern Industrial Revolution Exit and the Failure of the Internal Control Systems. *Journal of Finance*, 48 (1), 831-880.
- Jiang, J., Petroni, K. R., & Wang, Y. I. (2010), CFOs and CEOs: Who have the most influence on earnings management? *Journal of Financial Economics*, 96 (3), 513-526.
- Jiang, X. (2016). Over-Investment of Free Cash Flow during CEO's Tenure. *Technology and Investment*, 7 (3), 51-58.
- Koo, K. (2015). The Effects of CEO Power on Firm Value: Evidence from the Financial Crisis of 2008. *Accounting and Finance Research*, 4 (4), 13-25.
- Koo, K., & Kim, K. (2018). CEO power and firm opacity. *Applied Economics Letters*, <https://doi.org/10.1080/13504851.2018.1497841>.

- Liu, Z., Ouyang, B., & Sun, X. (2015). CEO Power and Auditor Choice. *International Journal of Finance & Banking Studies IJFBS*, 4 (4) , 44-51.
- Li, T., Munir, Q., & Karim, M. R. A. (2017). Nonlinear relationship between CEO power and capital structure: Evidence from China's listed SMEs. *International Review of Economics & Finance*, 47, 1-21.
- Munir, Q., Kok, S., Teplova, T., & Tongxia, L. (2017). Powerful CEOs, debt financing, and leasing in Chinese SMEs: Evidence from threshold model. *North American Journal of Economics and Finance* , 42 (1), 487–503.
- Munir, Q., & Li, T. (2016). Nonlinearity between CEO power and firm leverage: evidence from the threshold model. *Review of Managerial Science*, 12 (3), 593-620.
- Ocak, M. (2018). The impact of auditor education level on the relationship between auditor busyness and audit quality in Turkey. *Cogent Business & Management*, 5 (1), 1-20.
- Rusmin, R., & John, E. (2017). Audit quality and audit report lag: case of Indonesian listed companies. *Asian Review of Accounting*, 25 (2), 191-210.
- Ting, H. (2014). CEO turnover and shareholder wealth: Evidence from CEO power in Taiwan. *Journal of Business Research*. 66 (12), 2466–2472.
- Qin, Y. (2016). Relationship between CEO Power and Corporate Performance. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2767331>.

COPYRIGHTS

This is an open access article under the CC BY-NC 4.0 license.